

Zwarte amaniet

Menno Boomsluiters, Nederlandse Mycologische Vereniging

De zwarte amaniet (*Amanita inopinata*) werd pas in 1987 officieel beschreven aan de hand van vondsten in Engeland uit de tachtiger jaren van de vorige eeuw. De onverwachte (*inopinata*), zoals deze amaniet werd genoemd, bleef mycologen de daaropvolgende decennia verbazen.

Herkennenning

Ze is moeilijk te verwisselen met een andere soort. Het is een grote paddenstoel met het voorkomen van een vliegenschwam, maar dan met een grijs-zwarte hoed met grijze vlokken erop. Verder heeft de zwarte amaniet crèmekleurige lamellen met een roze zweem in tegenstelling tot de witte lamellen van de vliegenschwam.

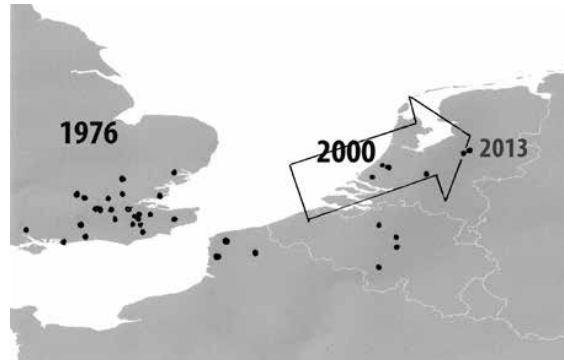
Verspreiding

Na een Engelse publicatie in 2000 bleek dat deze soort reeds in 1964 en 1972 in Nieuw-Zeeland gevonden was. Dit leidde tot de voorlopige conclusie dat ze hoogstwaarschijnlijk uit Nieuw-Zeeland afkomstig was. Na 1972 is de soort daar echter nog slechts enkele malen gevonden, maar nooit in een natuurlijke omgeving. Ook uit Engeland kwam een vindplaats boven water die dateerde van voor de beschrijving van de soort en wel uit 1976. Een eerste vondst uit Australië nabij Melbourne aan de rand van stedelijke bebouwing was opnieuw niet in een natuurlijke omgeving. De zwarte amaniet wordt voorlopig beschouwd als een cryptische soort: een soort waarvan de herkomst niet duidelijk is.

Intussen breidde het aantal vindplaatsen in Engeland zich uit en stak de zwarte amaniet de Noordzee en het Kanaal

Zwarte amaniet. (Foto: Menno Boomsluiters)

Vindplaatsen en richting van de uitbreiding in Nederland.

(Bron: NDFV / NMV)

over (zie kaartje). In Nederland werd ze voor het eerst in 2000 gevonden, in 2003 in Noord-Frankrijk en in 2008 in België. Sinds haar ontdekking is ze enkele tientallen malen in het zuiden van Engeland gevonden. Een recente studie toont aan dat deze areaaluitbreiding niet toevallig is maar de heersende windrichting volgt. De verwachting volgens deze studie is dan ook dat ze zich in noordoostelijke richting zal blijven uitbreiden.

Vrijwel alle soorten van het geslacht *Amanita*, waar ook de vliegenschwam toe behoort, leven in symbiose met verschillende soorten bomen. De zwarte amaniet doet dat echter niet en wordt op de meest uiteenlopende plekken gevonden. Zowel bij loofbomen, zoals paardenkastanje en gewone es, als bij diverse coniferen waaronder taxus. En soms zijn er helemaal geen bomen in de buurt.

Het komt regelmatig voor dat soorten paddenstoelen door toedoen van de mens in Nederland terecht komen. De meeste hiervan zijn onopvallend en worden slecht gemonitord door gebrek aan geld en specialisten. De zwarte amaniet is een grote, opvallende en duidelijk herkenbare soort die zich aantoonbaar uitgebreid heeft gedurende de afgelopen decennia. Ze heeft zich niet alleen geografisch uitgebreid, maar wordt binnen dit gebied zelf ook steeds vaker gevonden. Van negatieve invloeden is nog geen bewijs bekend. Elders in de wereld, onder andere in Nieuw-Zeeland, blijkt een andere amaniet, de daar uitheemse vliegenschwam, een negatieve invloed te hebben op de plaatselijke mycoflora, door een sterkere concurrentiepositie. Op Europees niveau wordt de zwarte amaniet dan ook gezien als invasief (DAISIE 2014). Er zijn dus genoeg redenen om deze amaniet de komende jaren nauwkeurig te blijven volgen.